

מדינת ישראל
מישיבת ועדת הכלכלה
סיום י"ב אדר ב' תשי"א - 20.3.51
בשעה 10,30

חברי הוועדה והמזכירים:

- היו"ד . ס. ארם
- נ. הרפז
- ס. אונג
- ש. לביא
- א. מזור
- צ. יהודה
- ט. גורן
- ה. פורדר
- י. ספיר
- ח. לנדאו

מזמנים:

- א. ציזלינג - חבר-כנסת
- ע. אסף - חבר-כנסת
- ה. צדוק - מטעם היועץ-המספטי
- ד. הנגבי - מטעם סדר המספטים
- מ. שדמון - מטעם סדר המספטים
- ד"ר פרלמוטר - היועץ המספטי של סדר החקלאות

סדר היום: חוק לתקון פקודת האריסים (הגנה).

פותח את הישיבה.

היו"ר . ס. ארם:

מר בדר הטיל עלי לנהל את הישיבה, כי

הוא נסע היום.

באחת הישיבות הקודמות הוכמה בפנינו הצעת הממשלה בדבר החוק לתקון פקודת האריסים. חבר-הכנסת ציזלינג הביא בפני הוועדה את הצעותיו לחוק זה. בדצוני להזכיר לכם מה היה נקטיה-שדיו על החוק הזה בישיבה מ-19.2.51. חבר-הכנסת ספיר אמר באותה ישיבה:

"הצעתו האחרונה של חבר-הכנסת ציזלינג היא המסך הגיוני של הצעותיו לתקון לגבי התאריך. הוא אינו הולך עד הסוף, אלא עד 14.5.48, ומסנת 1942 עד 1948, אינו מקבל את התאריך הסוחלט. הוא קבע לעצמו תאריך סופי, שהוא רואה אותו כהכרחי.

השאלה לגבי התאריכים היא: איזה עניין יש לנו, לסדינה, שיהיה תאריך זה או אחר. אם תינתן תשובה לשאלה זו, יקל עלינו הדיון בכל הבעיה. הייתי רוצה שנדון על התאריך ונברר מה הכרח יש בתאריך 1942, או 1948. בהתאם לזה נראה אם ישנה הצדקה, כי בתקופה שבין 1942 לבין 1948 תובטחנה זכויות ההגנה, ואז נוכל לדון במילי תנאים יש להבטיח זכויות אלו. אולם, קודם כל, הייתי מציע שנדון על התאריך כחלק מהצעותיו של חבר-הכנסת ציזלינג.

חבר-הכנסת אסף פנה לוועדה בהצעה הבאה:

"להצעת החוק לתקון פקודת האריסים (הגנה) תס"א, הנביל מציע להוסיף בסעיף 23, סעיף קטן (ב) לאחר המלים: "אם המסטלה" את המלים: "או הקרן הקיימת". התקון האמור בא לסנוע החזקת קרקע הקרן הקיימת על-ידי אנשים חוכרי קרקע מהקרן הקיימת למטרת עיבוד חקלאי, אשר מפירים את החוזה ומחזיקים באדמה למטרת טובת הנאה שלא בדרך אשר לסטה נמסרה להם.

אקוה, כי תנתן לי האפשרות להסביר דברי ביתר פרטות בישיבת הוועדה.

הינ'ר ס. ארם: מה הוא סעיף 23?

סעיף 23 בהצעת המסטלה אומר: ד. הנגביל:

"על-אף האמור בפקודה זו, לא ירכוש אדם כל זכות, ולא יהיה זכאי לכל הגנה, לפי פקודה זו -

(א) לגבי מסק שהוא החזק ועיבוד לראשונה ביום ס' בטבת תס"ג (17 בדצמבר 1942) או בתאריך מאוחר יותר;

(ב) לגבי כל מסק שהוא מחזיק או מעבד, בכל קרקע שהוא עושה בה פעולה מהפעולות המפורטות בסעיף 18, אם המסטלה היא ביחס לאותו מסק, או אותה קרקע, בעל קרקע כמסמעותו בפקודה זו.

עד כאן ענינם של שני החברים, אשר אינם חברי הוועדה, ומעורבים בענין. מסר לי יוטב-ראש ועדת הכלכלה, סר בדר, כי חבר-הכנסת גרנות הוזמן לישיבה זו, אך הוא עדיין יוטב בוועדת-הכספים.

אני חושב, כי הוועדה יכולה לקבל את התקון שמציע חבר-הכנסת אסף. הייתי רוצה לטמוע מה דעתם של באי-כח המסטלה ביחס לתקון זה.

ח. צדוק: ברצוני לוטר, כי התקון הזה נראה לי כמקון מסבחיגה פורטאלית הוא בתחום ההצעה שהובאה על-ידי המסטלה, אשר אומרת, כי פקודת האריסים לא תחול על סוגים מסוימים של קרקע, וחבר-הכנסת אסף מרחיב את הסוגים, שעליהם הגנה זו לא תחול, ועל-כן תקון זה הוא בתחום הנושא של הצעת המסטלה.

לגופו של ענין, אם תקון זה מוצדק מבחינת הפוליטיקה האגרארית להרחיב את שלילת ההגנה על קרקעות של הקרן הקיימת, אני באיש טשטש אינני יכול ואינני מוסמך להביע דעה מסעם המסמלה הועדה תצטרך לטמוע בענין זה את בא-כח משרד החקלאות. אם תקון זה יתקבל, הרי פירושו יהיה, לא רק פגיעת רכיסת זכויות קיימות חדשות בעתיד בקרקעות של הקרן הקיימת, אלא מסמעותו המספספסית תהיה שלילת זכויות קיימות בקרקעות של הקרן הקיימת לישראל, ואם זה רצוי או לא מבחינת צדקת הענין, או מבחינת הפוליטיקה האגרארית של הממשלה, ודאי אינכם מצפיה לתשובה מסבי.

היו"ר מ. ארם:

לאחר דברי היועץ המספספי, הייתי מציע לחברי הועדה לדון לגופו של ענין - אם זה טוב ליהודים, או רע ליהודים. אני מציע, כי אם לא נחליט, נחווה את דעתנו. אם דעתנו תהיה חיובית, נגן עליה בטעם הועדה. אני מציע, כי עתה בטעם את בעל הצעת התקון.

ע. אום:

הרעיון שלטמוע בוטדה הקרן הקיימת הוא, שהקרקע אינה צריכה לטמט מקור למקח וממכר, לספסרות ובמיוחד בטמט החקלאי, אלא, שהקרקע תטמט למטרדה אחת, היא מטמט לאנשים על-מנת לעבדה ולחיות מעבודתם. חוזה החכירה של הקרן הקיימת עם החוכרים מנסח את זאת בסעיפים רבים בצורה ברורה, כי במידה שאדם חדל לעבד את הקרקע, הרשות לקרן הקיימת לבטל את החוזה. לי נדמה שהקרן הקיימת עמדה פחות מדי על מטמט יל זכויותיה בטמט זה בעקבות החוזים שכרתה בינתיים נתקלה הקרן הקיימת, עד כמה שידוע לי, במקרים שרצתה להסיק את המסקנות הנובעות מחוזים אלה, בקושי מטמטי בעקבות חוק הגנת האריסים, וגם אם מצאה מקרים שהצדיקו לבטל את החוזה, כי אנשים / חדלו לעבד את הקרקע, במיוחד באזורי הפיתוח, באזורים שהיו תחילה חקלאיים גרידא, החוכרים היו מוגנים על-ידי חוק הגנת האריסים. הגיעו הדברים לידי כך, שיטנם מקרים שאינם בודדים, שאנשים שהתיטבו וקבלו קרקע מהקרן הקיימת בטמט לחלוטין את אורח חייהם ואת המקצוע שלטמט קבלו את הקרקע, ביניהם בעלי קרקע אשר כיום הם נהגים, בעלי בתי-חרושת, סוחרים, עורכי-דין, אנשים שבטמטאיים בכפר ולמעשה אינם בכפר, ויחד עם זאת אינם סכילים לנותן על זכויותיהם על הקרקע, מתוך מטרות טובות, על כל פנים, לא לטמט המטרה שלטמט קבלו את הקרקע. ערך הקרקע עולה מאד, והם יכולים לקבל תמורה זכויותיהם בצורה בתים שבנו על הקרקע וכטמט אותם לאנשים טובים על-יסוד זאת, שאדם אחר שיגור בבית זמן מסוים תהינה לו זכויות בתור דייר. בטמט: אחת: המטרה שלטמט נרכשה הקרקע ובטמטרה - מולפה מיסודה, וברגע שמנו באים להגדיל את הגנת חוק הזה מטבות טובות, אין לי כל ספק שסיבה זו היא נכבדה מאד. נראה לי, כי התקון הזה יטמט תקלות רבות, יטמט את סילוף המטרה היסודית שלטמט מטמטו הקרקעות להתיטבות החקלאית. לכן אני מטליץ על קבלת תקון זה.

היתה לי שיחה עם אנשי הקרן הקיימת בענין זה, והם מקבלים את ההצעה בהתלהבות. הם חושבים אותה להצעה חשובה מאד, אשר יכולה להטיר מכסול קשה מדרכה של הקרן הקיימת בפעולותיה בטמט זה.

צ. יהודה:

אני מבקש מכם לקחבטמטון את העובדה הזאת, כי הצעה זו - אם כל חתום עליה חבר-הכנסת אסף - הובאה, בעצם, על-ידי חברי תנועת המושבים, שהם המעוניינים היטירים הם החוכרים של הקרן הקיימת, ומנקודת-מבט מסוימת, עלולה הצעה זו בטמט הזמן להזיק להם. אולם, כל עוד יקרים לנו נכטי הרוח שהיו אור לדור זה, ואשר אנו רוצים לטמט עליהם לדורות הבאים, ולעצמנו, וגם מתוך ביטוי של קונסטלציה כלכלית, אנו מתוך רצון רוצים להטיל עלינו את עול המטרות ולחזקן על-ידי טייג זה, כי אנו רואים את הערך הזה כערך מוסרי מטמטרה ראשונה. כפי שטמטתם, כפי שהבינותם, הקרן הקיימת אינה מתיטב, אלא מוסד, שהאומה נתנה לה את אטובה, שהיא בכחה העליון מטמט על הנכס הרוחני הזה, אך היא זקוקה לעזרת הסדינה בענין זה, והיא נכחה בלבד לא תוכל לעטמט במבחינים שהיטמט גוצמט. אנו מבקשים מכם לקבל את התקון הזה.

ט. לביא:

גם אני רוצה לתמוך, למרות שאינני שייך לתנועת המוטובים, בהצעת התקון של חבר-הכנסת אסף, שתוך ידיעה על מקרים שהורים עזבו את עבודתם החקלאית הודות לכך שבניהם עזבו והלכו להיות בהגים, או סוחרים בעיר. אפסרי מאד, שאילו ידעו הבנים האלה שבמקרה שהם יעזבו את האדמה היא תילקח מהם, לא היו עוזבים את החקלאות, אלא היו מסטיכים. לכן אני תומך בקבלת תקון זה.

ג. הרפז:

פה מדובר על אדמה שנמסרה למטרות חקלאיות. ברצוני לדעת מה ביחס לאדמות שמחזירים אותם לבניני דירות, ואחר-כך לוקחים חלק מן האדמה ומוכרים אותו.

היור' ס. ארם:

אלה הם שני דברים שאינם קטורים. היום אנו דנים בחוק הגנת ארסיסים. שאלתך היא נכבדה מאד, אבל לצערי, ענין זה שייך ליחסים בין הקרן הקיימת ובין מיטהו שחבר את האדמה.

ג. הרפז:

אני חושב שתקון זה שייך לחוק הגנת הארסיסים. אני מציע כי נסמך חוות-דעת של היועצים המספטיים.

צ. יהודה:

אני מציע כי היום לא נסמך את חוות-דעת היועצים המספטיים, כי אני רוצה לאפשר להם להתייעץ עם באי-כח מסדר החקלאות. אני אומר: איננו מורידים את הבעיה הזאת מסדר-היום, אלא דוחים אותה לישיבה הבאה.

היור' ס. ארם:

היות ואני חושב, כי היום לא נסמכים את הדיון בנושא זה, אני סוכן לקבל את הצעת חבר-הכנסת, צבי יהודה, שנדון בבעיה זו בישיבה הבאה.

ביחס לתקון של חבר-הכנסת אסף, אני מבין שקצת חברי הועדה היא, כי הועדה סקבלת את התקון של חבר-הכנסת אסף לגופו ענין, מבלי הצד המספטי שבו. אשר לענין המספטי, לא נדון בזה היום, ואם מסדר החקלאות יקבע, כי דבר זה נוגד את הפוליטיקה האגררית של הממשלה, נברר את הענין, אך נוכל לצמצם את הויכוח, על-ידי כך שחבר אחד ידבר בסם הועדה.

ליועצים המספטיים ברצוני לומר, כי עליהם לתת תשובה ביחס להצעת חבר-הכנסת הרפז.

אני מציע כי עתה נעבור להצעותיו של חבר-הכנסת ציזלינג, ואני חושב שניתן לו אפשרות להבהיר את הענין העיקרי - כמה נבדלת הצעת המספטי מהצעתו הוא.

א. ציזלינג:

יכלתי לתמוך בהצעת תקון של חבר-הכנסת אסף. לא השתתפתי בוויכוח, כי אינני חבר הועדה, אבל קבלתי עידוד על-ידי הצעת התקון שלו להצעות התקון שלי מבחינה פרוצדוראלית. העובדה שהועדה קיבלה בחיוב את הצעת חבר-הכנסת אסף מחזקת אותי בעמדה כנגד הערעורים הפרוצדורליים, שעוררו אותם חברים, כפי ששמעתי, בישיבה הקודמת.

הדבר הוא כזה: לדעתי, המספטי, בהצעתה מכניסה שנויים יסודיים בפקודה הקיימת, אם כי היא רק, כאילו, סקיימת את ההחלטה שהיתה, אבל כל החלטה ברורה שהופכים אותה לחלק של החוק, היא יותר מתקון, היא שנוי יסודי בגוף החוק, ולדעתי, אין לנגוע בחוק הזה בכלל, ובמידה שנוגעים בחוק הזה, אין אפשרות לעבור עליו לסדר מבלי להכניס בו תקונים סינימליים.

גז' כ"ג ח' תרצ"ח-ה' י
 מג' מסמכים עם הערת היועץ-המספטי, מחוקי
 הקרקע שלנו מחייבים סבויים יסודיים, וסבויים אלה, שבניע אליהם, יהיו
 ודאי רחבים מני ים, והדבר ידרוש דיון רחב. אינני מציע כל סבויים
 יסודיים בחוקי הקרקע שלנו, לפי דברי ההסבר שביתנים להצעת החוק של
 המססלה. ישנן הערות רבות, שלדעתי הן נכונות לגבי תקון פקודת
 האריסים, אם אין סבויים על האריס ומטיקים מסקנות מעובדות.

אם מותר לי לומר בהזדמנות זו לוועדה,
 הרי על התקונים שאני מציע דיברתי בויכוח בכנסת בשעת הקריאה הראשונה
 של החוק. לא עשיתי זאת בצורת בוסחאות, אלא בצורת דברים, וכל חברי-
 הכנסת היושבים כאן זוכרים כי השאלה התעוררה, ואיש לא הפנה את תשומת
 לבי, שהתקונים הללו אינם שיזכים לחוק הגידון. כבר היו לנו בענין
 זה תקדימים. לי בעצמי היה תקדים, כאשר הנאתי בפני ועדת הכלכלה
 את הצעותי לענין רשות הפיקוח, אשר חלק מהן נתקבל וחלק נדחה.

עד כאן לענין הפרוצידורלי, ואני רוצה
 עומד על זכותי, שאם הועדה - ואני מסקנה שלא תעשה זאת - תדחה את
 הצעותי, יש לי זכות לערער על כך בפני מליאת הכנסת. אולם אני הייתי
 מבקש את הועדה, שלא תדון על הצעותי מבחינה פורמלית, כי אם לגופם
 של העניינים, כי אז אפשר יהיה לקבל חלק, או לא.

מה הם היסודות של הצעותי? במכתב
 שכתבתי ליו"ר ועדת הכלכלה הנחתי את היסודות האלה: קודם כל לסנוע
 ביטול על יסוד של אי תשלום דמי אריסות, ולהבטיח ביקורת על דמי
 האריסות. באוק באמר, שאסור להגביל את דמי האריסות מבלי אישורו של
 מוסל המחוז. יש פרוצידורה, שעל פיה מותר להגביה את תשלום דמי
 האריסות, אבל אין לעשות זאת בלעדיה. זאת אופרת, כי בעל הקרקע אינו
 יכול להגביה את דמי האריסות, אבל אין שום פרוצידורה המאפשרת
 להגביל את דמי האריסות, ומכיוון שיש דמי אריסות המסתלמים ביכול
 הדבר הופך להיות חסור עד למאד. אני יכול לקבוע לחברי הועדה, יש יסנם
 אריסים המסתלמים חסר לירות לדונם. כל אדם היושב כאן, ויש לו מושג
 בחקלאות, יודע מה פירוש תשלום כזה. וזה כמובן באדסה אינסנסטיביה,
 ויש המסתלמים שליט, ויש שמגיעים עד שני שליט מהיכול באדסת השקאה.
 זה לא יתכן, שצורת עבדות כזאת תשאר בחוק שלנו. בכדי לא להכניס
 סבויים יסודיים בחוק כולו, אני רק מציע דבר אחד, שתנתן זכות לבעל
 הקרקע לדרוש העלאת תשלום דמי האריסות, לעומת זה זכות לחוכר, לאריס
 לדרוש סגן דברים: לבטל תשלום דמי אריסות ביכול, והבטחת גובה דמי
 האריסות. זהו התיקון הראשון לסעיף 13. אני רוצה לומר, שאם מבחינת
 פרוצדורית את אות המיסתית אסרתי פה איזו שגיאה, יכופר לי, ואקבל כל עצה
 טובה שהיועץ המספטי ייעץ לי, כיצד להטיג את כוונתי בדרך הטובה ביותר.
 לי נדמה כי עשיתי זאת בדרך הנכונה, אבל באם היועץ המספטי יתקן את
 הנוסח שהצעתי, אקבלו זאת.

י. ספיר:

הרי הסדובר פה הוא בחוק האריסים, ולפי
 המצב הקיים, כל זמן שלא נסתנה, הרי כל
 מה שהיה אחרי שנת 1942 הוא לגבי כל האריסים, ואתה מדבר לגבי אלה
 שהיו אריסים לפני שנת 1942.

א. ציזלינג:

בענין שנת 1942 במקרה הנדון, יש סעיף
 מיוחד.

הצעתי לסעיף 13 היא: "הזכות לאריס לתבוע
 ביטול תשלום תמורת אריסות בחלק מהיכול, אם היה נהוג או מוסכם כן עד
 עתה. במקרה כזה תקבע המועצה את גובה התשלום במזומן." כלומר:
 איני מסאיר את הענין לטרירות לב, כי אם לקביעה אובייקטיבת של המועצה.

(2) אם ידרש הדבר על ידי האריס, תקבע
 המועצה את גובה דמי האריסות לדונם כלכל סוג של קרקע ומטע הסצוי בו

(אם ניקח על ידי ועל הקרקע) . התפאיים אלה יבואו בטקום כל התנאים,
או מנהג השלום המקובל, ותוקפם יקויים לסנה הסתחילה
ב-1.10.50;

(3) על החלטות הסועצה יוכל לבוא ערעור
מצד בעל הקרקע או האריס הקרקע במסגרת סועצת ערעורים, שתתמנה על ידי
משיד הקלפות, יסודי יסמט אחד יסומתי תחנת נסיון חקלאית,
שיתמנה על ידי ועדת

(4) כל תיווף באריסות ייחשב בטל ומבוטל,
וזכות האריסות תקויים בידי עובד האדמ, ה שיהיה חייב בתשלום כפי שנקבע
כנ"ל לבעל האדמה. כלומר: אין די סעובד האדמה צריך לסלם דמי אריסות
במידה שהם הוגנים, ובמסטר הקיים זה מוצדק, אבל יסנם מקרים שאריס
הוא אריס מיד שניה. יסנם אריסים שהם קבלני אריסים, שאצלם עובדים
חרטים. אני טבק את הדבר הזה לבטל. די סעובד האדמה מטלם דמי
אריסות למי שהיא בעל האדמה כדין.

(5) כל תשלומי עקיפין, או נסתרים (כגון:
הסתתפות בטמירה, בתשלום סטים עבור בעל הקרקע, בסירותים שונים וכו')
שהוטלו, או סיטלו על אריס, יהיו בטלים ומבוטלים.

בעלי הקרקעות שתוך צורה פטריאכלית
מזוייפת סנצלים את האריס על ידי כך שהם מטילים על האריס סירותים
ראדמות שלהם, כגון: טמירה. באם אריסים עושים סירותים אלה, צריך
להיקבע להם תשלום הוגן עבורם.

מה דין בטקרה שאריס צריך לסטור על
אדמתו?

צ. יהודה:

איני מתכוון לסמירה על יבול של האריס
עצמו, כי אם יש בתוף הכפר הערבי, טנהגים
שהאריס חייב בטמירה על נכסי בעל הקרקע. על כל פנים, אני מטכים לכתוב:
שתוך לסמירה על יסח עיבודו של האריס.

א. ציזלינג:

אלו הן ההצעות שאני מציע ביחס לתשלום

דמי האריסות.

ביחס לסעיף 6 של חוק האריסים - "צו ביטול
יינתן רק במקרים ידועים", אני אומר, כי אין לנטל אריס מאדמתו על יסוד
אי תשלום דמי אריסות. ה יסירות אפטר לגבותכמו כל חוב, אבל לא על
יסוד ביטול. יש אפשרות לעקל את היבול, אבל לא לנטל את האריס. אני
רוצה לבטל את הזכות של ביטול האריסות. אם דמי אריסות אינם מטלמים,
אפטר לגבות אותם כדין.

מה דינו של אריס המטלם דמי אריסות
ואינו מעבד את האדמה?

צ. יהודה:

שאלה זו נפתרת על ידי חוק אחר, הקיים במדינה
- חוק אדמות סוגרות. כך שאין זה סייד לעכין

א. ציזלינג:

עכשיו יסנו סעיף 11 של החוק אשר בו סדוהב
על מה שמותר ומה שאסור לאריס לעשות על האדמה. בחוק האריסות, תוספת ראשון
וטבת, יסגן הסירות הסעונות. יסגן הסירות הסעונות איסור בעל הקרקע

זיטונן השבחות לצריך להודיע עליהן, כמו: סכר לעצירת סטפונות, טיוב הקרקע
בזבל של טשק חקלאי וכו'. לדעתי כל אלה הן הגבלות ריקציוניות. ישנם
דברים שצריך לאסור עליהם, לא כולם, כי הם קונצסיס סינויים יסודיים
ל תבואי הקרקע. אם כן, הצעותי לטעיף זה הן:

"בטעיף 11-

(1) לאחר (2) יתווסף לאסר:
(ג) היה האריס החוקי מחזיק בקרקע יותר
מחמי ימים, הרי הוא פטור מהודעה לבעל הקרקע, ואין צורך בהסכמת בעל
הקרקע למעלות המניות בתוספת לפקודה חלק 1, פרט לאסר בטעיפים
1, 7, 8, שבאותו חלק בתוספת.

(2) לאחר (3) יתווסף:
(ג) - היה האריס החוקי מחזיק בקרקע לא
פחות מטלת שנים, הרי הוא פטור מכל הודעה מוקדמת לבעל הקרקע על כל
השבחה יתווסף בחלק 2 של התוספת לפקודה.

ג. הרפז:
אני מציע, שבכל מקום שכתוב "מחזיק בקרקע"
יהיה כתוב "מחזיק ומעבד את הקרקע".

א. ציזלינג:
לשם בהירות, אינני מתנגד לזה.

את התיקונים לטעיף 13 הסברתי לפני כן.
ועתה, התיקון לטעיף 21.
בהצעת החוק של הממשלה מנוסח הטעיף הנ"ל
כדלקמן: "כום דבר האסור בפקודה זאת לא יחול על אדם המחזיק והמעבד
ביום מה התוקף לפקודה זו טשק שמטלת פלטינה (א"ו) היא בעליו".
אני מסווג לזה את ההגבלות הבאות: "בתבואי מפורט שמועצה שתאוסף על
ידי שר החקלאות בהרכב: ב"כ אמיס, ב"כ ממונה על ידי הממשלה ויו"ר
שהוא מנהל מחנה הנסיון החקלאית תאסר פי הוברר לה תחילה:

1. שניתן לו או הוטל לאריס טשק מספיק לעבדו
על ידו ועל ידי בני ביתו או -
2. שיש לו לאריס קרקע אחרת כדי טשק
מחיה מספיק לעיבוד על ידו ועל ידי בני ביתו. בכון, כי בדרך כלל
איננו מטעמים בעבודה של האריס ומקומות קיומו, כי המסטר שלנו הוא
מסטר קפיטליסטי, אבל אם הממשלה רוצה לקחת אדמה מאדם שמתקיים ממנה
היא אינה יכולה לעשות זאת, אלא אם היא משאירה לו אפשרות להתקיים.

צ. יהודה:
ואם יש לאריס 10 דונם שאינם מטמשים לו
סקור מחיה?

א. ציזלינג:
אפשר לקחת אדמת אריס רק עם מטאילים לו
אפשרות להתקיים, או אם הטשק שבידו אינו
סקור מחיתו. אני ממאיר את זאת להכרעה של בולדות, יסמנה אותה שר
החקלאות.

בסקום טעיף 23 כפי שהיה מנוסח בהצעת
הממשלה, אני מציע את הטעיף הבא: "על אף האסוראפקודה זו לא ירבנסור
אדם כל זכות, ולא יהיה זכאי לפלוגנה לפי פקודה זו, כי המסטר שלנו הוא
מסטר קפיטליסטי, אבל אם הממשלה רוצה לקחת אדמה מאדם שמתקיים ממנה
היא אינה יכולה לעשות זאת, אלא אם היא משאירה לו אפשרות להתקיים".
זום 29.11.47, אאאגנד אותו באותה תקופה פחות מאסר במסך שלט שנים
רצופות, או פחות מ-4 שנים שאינן רצופות;

2. לגבי טשק שהוא מחזיק בו ועיבודו לראשונה
בתקופה המתחילה ביום 29.11.47, ועד ליום הכנס חוק זה לתוקפו:

אין יסוד לומר, כי בשנת 1942 היה הדבר שרירותי, אבל יחד עם זאת אין לומר שאם אדם בתקופה זו עיבד מסק שנת פחה, קנה לו זכות, אבל אם עיבד שלש שנים רצופות, וקבעתי המועד יימועד שאפשר לחשוב אותו כמועד של הקמת מדינת ישראל, כלומר: אדם אשר עבד מסק במשך תקופה ארוכה ללא כך, אין לקחת ממנו את המסק, מבלי להבטיח לו את המנימום.

כפי שאתם רואים נבעתי ב-4 סעיפים מהחוק, אם כי ישנם בו עשרות סעיפים, שכולם מכוונים לדבר אחד - מנימום של תנאים לארץ. בימי הסנדס כל חוק הארציות היו בו שני קצוות, אפשר היה להגן על הארץ, אבל הוא לא היה מכוון להגן על הארץ, והראיה - שלא היתה כל הגנה על תנאי העבודה. זו היתה כוונה אנטי ציונית, אנטי יהודית, אנטי המתישבותית. אז לא יכולנו להציע תיקונים, אז לחסנו נגד חוק הארציות כפי שהוא. כיום, במדינת ישראל אנו מעוניינים בחיים תקינים ובקיום נורמלי של עובד האדמה ללא חסד וללא גיבול.

ג. יהודה: הצעה לסדר. אני רוצה להציע שתי הצעות: א. שלא יהיה ויכוח גנרלי, אלא בירור לכל סעיף וסעיף; ב. שהבירור יתחיל מהסעיף האחרון.

י. ספיר: לסדר הדיון. הצעותיו של חבר הכנסת ציזלינג מתחלקות לשניים, חלק אחד שנוגע לעצם החוק, וחלק שני הנוגע לתנאים שונים שקשורים לסעיפים מסוימים של החוק היסודי. אני מציע, שהועדה תחליט על מה היא דנה, כלומר: על איזה חלק מהצעותיו של ציזלינג.

ח. צדוק: אני מצטרף שאני צריך לחזור על כמה דברים שגמרתי במעט הקודמת, שלא בנוכחותו של חבר הכנסת ציזלינג. קודם כל אני רוצה לומר, שאין בהצעת החוק הזאת שום שגוי של המצב המשפטי הקיים. אני לא ארחיב את הדבור, אני רק אומר, שהתיקון של השלשה בא לקיים לקיים גם להבא אתה מצב משפטי שמדינת ישראל מצאה אותו ביום הווסדה ואשר הוא נמשך עד היום, אלא שהמצב הזה היה קיים עד כה בצורה, או על יסוד של תקנות הגנה שתקפן קשור בתאריך מסוים. מדינת תכנון של החוק, אין כל שנוי לגבי המצב הקיים. השנוי הוא מבחינת התוקף. המצב שקיים עכשו, יפקע תקפו ב-10 ביוני 1951, אלא אם זה יסולב באוק קבוצ.

השאלה השניה היא, האם הפרוצדורלית. מתוך עניינים שחבר הכנסת ציזלינג נגע בהם, ישנם 3, שלדעתי, אינם נוגעים לחוק ולקיימים. החוק שהועבר אל הועדה דן בשני נושאים: הוא לומר, שהחל מתאריך מסוים, ובלעזת החוק התאריך הוא 1942, אין לרפוש זכויות ארציות חדשות. לנושא זה אפשר להציע, שהתאריך יהיה אחר, או אפשר לקבוע סוגים שונים לתאריך.

הנושא השני של הצעת החוק של הממשלה, שלגבי סוגים מסוימים של קרקע לא יחולא חוק הגנת הארציות. לנושא זה הוסיפה הועדה סוג נוסף של קרקע, קרקע של הקרן הקיימת, לנושא זה מציע חבר הכנסת ציזלינג, שגם לגבי סוגים אלה שלגביהם נשמרה ההגנה, יהיו מציינים מסוימים. סייגים אלה, לדעתי, תכנון קשור לחוק העוסק לדיון. לעומת זאת, ישנם שלושה סיבויים אחרים - סיבוי בדמי ארציות, סיבוי באפשרות הביטול וסיבוי באופן סתן ההודעות. סיבויים אלה נוגעים לעצם תכנון של החוק הנוגע להגנת הארציות. חוק זה בכללותו אינו נושא לדיון בקשר עם החוק שהממשלה הביאה, וביחס לזה יש תקדים של החלטה פרוצדורלית של ועדת הכנסת. על כן, לפי עניות דעתי, צריכה הועדה הזאת להחליט לפני שהיא ביגטת לדיון לגופו של ענין, שאגב הדיון בהצעת חוק של הממשלה, אין מקום לדיון לגופו של ענין בתיקונים א, ב, ג, של חבר הכנסת ציזלינג, אך יש מקום לדון בתיקונים ד' וה'. לאחר שתקבל החלטה כזאת ניכנס לדיון לגופו של ענין בתיקונים ד' וה'.

היו"ר ס. ארם:

הסברה זו אינה סחייבת את הועדה מטעם פשוט. אילו החוק היה טובא לכאן לא היה בכלל מגיע למליאת הכנסת, ואילו חבר הכנסת ציזלינג לא היה מביא את הצעותיו ותיקוניו למליאת הכנסת, היינו יכולים להסתפק היום בצד הפורמלי, אולם היות ואנו עוסקים בהצעת החוק של המסמלה, וחבר הכנסת ציזלינג הציע את תיקוניו במליאת הכנסת, הרי מליאת הכנסת לא החליטה להעביר את החוק לוועדת הכלכלה, ולא להעביר את הצעות של חבר הכנסת ציזלינג. הכנסת לא עשתה זאת, אלא העבירה את החוק לוועדת הכלכלה, וסתוך כך גם את הצעותיו של חבר הכנסת ציזלינג. זהו המצב העובדתי.

ח. צדוק:

הכנסת לא אמרה כך.

היו"ר ס. ארם:

גם אם נקבל את דברי היועץ המשפטי, מה יועילו חכמים בתקנתם, כי אז חבר הכנסת ציזלינג יכניס הצעה לסדר היום, וההצעה תעבור לוועדת הכלכלה והיא תצטרך לדון בה. איבני יורע לסם מה אנו צריכים ללכת בדרך קצרה שתהיה ארוכה, בטעה שאפשר ללכת בדרך ארוכה שתהיה קצרה.

יסנה הצעה של חבר הכנסת ספיק שנחליט על מה לדון, ויסנה הצעה של חבר הכנסת צבי יהודה, שנחיל לדון בטעיף האחרון של הצעות חבר הכנסת ציזלינג.

ט. גורון:

אנו מצטער מאד על כך שאנו חוזרים על הדברים מדי פעם בפעם. סיכמנו את השאלה הזו לפני כשלושה חדשים - בטעה שחבר הכנסת בדר היה היו"ר - והסיכום היה, שכרוג אנו דנים רק בהצעת התיקון של המסמלה. היועץ המשפטי הסביר את הענין ורוב חברי הועדה קיבלו את הדעה, שצריך לסנות את החוק מיטודו, אך היות וטר המספטים הודיע לנו, כי הוא עומד לסנות את החוק ולהביא חוק חדש, דבר שיצטרך לקחת תקופה מסויימת, הרי איננו נכנסים לדיון בתיקונים טונים אשר עליהם ידבר חבר הכנסת ציזלינג, אלא אנו מקבלים את הצעת התיקון של המסמלה.

היו"ר ס. ארם:

אנו מצטער מאד, אבל בפרטי כל מיום 19.2.51 כתוב: "היו"ר ס. בדר: אני מציע לדחות את ההצבעה על התיקונים שהוצעו לנו על-ידי המסמלה לישיבה הבאה, כי אני רוצה לברר עם המסמלה ענין זה, ויחד עם זאת ברצוני לברר עם יו"ר ועדת הכנסת באם התיקונים שמציע חבר הכנסת ציזלינג אינם בתחום סמכות הועדה, ואינם נוגעים לגוף החוק הנידון. ברצוני לסאול את המסמלה אם אין היא מתנגדת לכך, שבהמשך להצעת החוק יציע מישהו תיקון נוסף. אם המסמלה תסיב תשובה שלילית, אני יכול רק להסתייג מסעיף 3. אם תשובתה של המסמלה תהיה חיובית, נדון בדבר סנית, ויתכן שהצעותיו של חבר הכנסת ציזלינג לא תתקבלנה, ואז תהיה לי אפשרות להסתייגות סניה".

צ. יהודה:

השאלה היא, איפוא, האם שאחר שהיו"ר לא הביא את תשובת המסמלה, אנו יכולים לדון בהצעותיו של חבר הכנסת ציזלינג או לא. אני מציע, על כן, שנשמע תחילה מה היא תשובת המסמלה ואחר כך נדון בדבר.

ט. לביא:

ברצוני לסאול שאלה מעשית: אם, למשל, ליהודי היו 100 דונם אדמה, והיות ולא יכל לעבדם סמך חלק מהם לארץ יהודי, אך במרוצת הזמן ילדו גדלו ויש ביכולתו לעבד את כל האדמה דונם, האם הוא יכול לקחת את האדמה מהארץ, ואסכן - האם הוא צריך לשלם לו פיצויים?

לידיעת דעת הכלכלה
20/1/51

אני יושב בענין-הדרך אשר נמצאת מעל
לפניו בלתי נשקפת הבעיה עובד את המקום. לפי התיקונים שלד,
אם לא תשנה לזכות לביא ולדו"ח את זכויותיהם מפני שהם לא עזבו
את הפור סטרוקטור, אלא הוציאו אותם, עוד בימי הבריטים.

ג. יזלזלנג:
שאלת חבר הכנסת לביא אינה מופנית אלי,
כי אינה קשורה בחוק הזה בכלל. יש לי
השען מסלי לשתי השאלות של חבר הכנסת לביא, אך אינני חייב להשיב
עליהן.

ועתה ברצוני לומר מלים אחדות לדברי
היועץ המשפטי ביחס לשאלה הפרוצדורלית. עם החוק שהציעה הממשלה
הוא - חוק תיקון פקודת הארזים. מבחינת הסט הרי הוא כולל תיקון
פקודת הארזים ותיקון פקודת הארזים אינו מבטל מה מתקנים, ועל
כן יש לי זכות להוסיף העיפים, ואין כל יסוד לפסול את הצעותי.
זו היא תשובה פורמלית יורידית, שאני מבקש שהיועץ המשפטי להתחשב
בה, אבל עתה ברצוני להשיב תשובה לענין הדבר הוא כד: אין לדאוג
את הארכת תקפה של תקנה זו כדבר טכני בלבד. אין זה נכון, זה דבר
מהותי שמטנה את החוק מיסודו לגבי חלק מהארזים. הצעת החוק שנתקבלה
בשנת 1942 היתה אירו שהיא פטרה שבין הלחץ היהודי והלחץ הערבי.
חוק זה אינו דומה לתקנות פיקוח על סחורות מוברחות. אלו הן
תקנות של סדר, ואלו הן תקנות סוציאליות לגבי הגנה על אנשים, וביניהם
נוצר מעמד של עובדי מדינה, שמתקיים משנת 1942 ועד עכשיו, ועל-ידי
חוק זה רוצים לבטלו. ל"י כך בנכוח מצב חדש לגמרי לגבי החוק.

אני חושב, שהועדה יכולה להיות מאוחדת
בכל התיקונים שאני מציע. אני שואל את הועדה מדוע בטעה טעמו כולנו
יורעים, כי הממשלה עומדת להגיש חוק קרקעות חדש, אבל עד אשר יוגש חוק
זה תישאר תקופה ארוכה, כי חוק זה מסובך ומורכב, מדוע אנו צריכים לפרו
סיכולים להיות מאוחדים בו כולם, כל המפלגות, לדחותו ולא לקבלו, כלומר
לא לתקן את הטעוין תיקון ולהעמיד מעמד של הרבה אלפי אנשים סטרוקטור
ומנוצלים שלא לצורך. למה זה צורך? מי זקוק לכך? אני חושב
שהתיקונים שאני מציע הם אקטואליים מאד, ונבועים להצעת הממשלה לא רק
לפי עם החוק, אלא לפי תכנון. במידה שיותר לי לחלוק על דעת היועץ המשפטי
ובמיוחד במידה שיותר לי לפנות לחברי המפלגות, אני מציע לכם - תהיה
תפארתנו על דרך הדיון הענייני, ובדיון רק לגופו של העניינים עברתי על
החוק כולו, וי"ג בו דבריה רבים אשר דחתיהם דמי, אבל לא הצעתי להם
תיקונים, כי הביעותי שתיקונים אלה מכוונים לחוק כולו. המטרה התיקונים
ביחס לתנאי הקיום של הפלח הערבי. אני מציע לוועדה לדון בהצעותי.

ה. יזלזלנג:
גם אם היינו מקבלים את הצעותיו של חבר
הכנסת יזלזלנג, היינו דוחים את המסך
הישיבה, כי היושב ראש הקבוע של הועדה צריך לברר את העניין עם הממשלה
ולהביא תשובה לוועדה.

ו. יזלזלנג:
אני רוצה לומר, כי גיל מסכים בהחלט לעמדה
הפורה של חבר הכנסת יזלזלנג לגבי
השאלות של חבר הכנסת לביא. כי באמת אין כל קשר בין שאלותיו של חבר
הכנסת לביא לבין המטרה של חבר הכנסת יזלזלנג. הייתי אומר, כי הקשר
בין שאלות חבר הכנסת לביא לבין הצעות חבר הכנסת יזלזלנג, הוא כמו הקשר
בין הצעות הממשלה והצעות חבר הכנסת יזלזלנג.

בנוגע לשאלה, אם יש בזה הידור או אין,
לומר: אם זה מחייב את המצב הנוכחי, אני מבקש לזכור שזה תשע טעמים,
מסנת 1942 עד 1951 קיים מצב חוקי זה בצורת ההתקנות של תקנות הגנה.

אולם אני רוצה לסאול סאלה כזאת:
מתחילת מלחמת העולם השנייה קיים מצבו פיקוח כלכלי. כל הפיקוח
הכלכלי מבוסס על צווי תחקית שו של תקנות ההגנה מסנת 1939, מבחינה
פורמלית דבר זה צריך להתבטל כולו ב-10 ליולי 1951. פירוטו של דבר,
טאם הכנסת לא תעשה כלום, הרי ב-10 ליולי 1951 נחזור למצב של יוזמה
מסקית פרטית ללא כל פיקוח וללא כל הגבלה. טאם חבר הכנסת ציזלינג
סבור, שהמסכת המצב הנוכחי זה שינוי של החוק, ומתן אפשרות לתקנות
הפיקוח להתבטל זה תיקון? אני חושב שההיפך נכון. אם ימטיכו את
תקנות הפיקוח פירוטו, שימטיכו את המצב הקיים, וטאם יתנו להם להתבטל,
פירוטו של דבר שיבטלו את התקנות.

מה שנוגע לסאלה הפרוצדורלית, אני חוזר
וטוטר כי אין זו סאלה שהמסלה יכולה לקבוע לגביה עמדה. כאטר הצעותיו
של חבר הכנסת ציזלינג יועלו על במת הכנסת בצורה רגילה, המסלה תנקוט
עמדה לגופו של ענין. אני מביע כאן את דעתי הפרטית, ולא דעת המסלה.
אני מדבר כאן כאדם המביע דעה על סדרי העבודה של הכנסת, ואני רוצה
לחזור ולטוטר, כי בין טזה נכון טהצעת המסלה יש שינוי יסודי, ובין
טזה נכון כפי שחוטבים טיש בזה מסוט קיוט המצב הנוכחי, אין זה מסנה
לגבי השאלה, אם הצעותיו של חבר הכנסת, א, ב, ג, הן בתחוט החוק או לא.
גט אם נניח לרגע, שחבר הכנסת ציזלינג צודק, ויש בזה מסוט שינוי יסודי,
בכל זאת בטארות הצעות אלו של חבר הכנסת ציזלינג טחוק לתחוט הנוטא.

הנקודה של טם החוק, היא נקודה טיש
לה תקדיטים. אני דוגמה: המסלה הציעה בטמנו חוק טטמו היה חוק
לתיקון פקודת החוק הפלילי. נוטא החוק היה תיקון טעיף טטוייה בנוגע
לגיל נטואים. עכטיו, בחוק הפלילי ישנם טעיפים על מעטי אונס, גניבה
ועוד, טאם טיטהו יעלה על דעתו לתקיף את כל הנוטאים הללו בדיון על
טל טעיף גיל הנוטאים?

א. ציזלינג: לחוק זה היה טם טטנה.

ה. צדוק: לא היה לו טם טטנה, אלא הוא נקרא
"פקודת החוק הפלילי".

ביחס לכך שחבר הכנסת ציזלינג דיבר על
הצעותיו בקריאה ראטונה בכנסת, הרי גט בטעה שהכנסת דנה על טעיף טטויים
בחונה הטכירות אטר לא חל על עולים וחיליים. בקריאה ראטונה של הצעת
חוק זו, כטה חברים וביניהם חבר הכנסת לם, הביעו דעה, שרצוני היה לבטל
את הטעיף הזה בכללו, אבל בכל זאת כאטר הדכר בא לוועדה, היה דיון בוועדת
הכנסת, וועדת הכנסת החליטה טיש בזה מסוט שינוי הנוטא, והצעת טר לם
חזרה טנית לקריאה ראטונה נוספת. אני רוצה לוטר, שהדבר הזה הוא הגיוני,
כי בקריאה ראטונה יש דיון חפטי, וחברי הכנסת מביעים דעתם, ויכולים להביע
דעתם על ענינים טונים, אבל אז נטאלת השאלה מה טעבירים לוועדה. אני קובע,
לפי החלטת ועדת הכנסת, כי ישנן רק טתי אפשרויות להעביר לוועדה, וזה רטוט
בדברי הכנסת - או טטחזירים למסלה, או טטעבירים לוועדה, אבל אין טעבירים
דברים נוספים שהוטטעו טעל במת הכנסת, אלא את הצעת החוק הטטוייטת. הצעות
אלו של חבר הכנסת ציזלינג לא הטיטו לוועדה מהכנסת, אלא טטר ציזלינג
עטמו. אם חבר הכנסת ציזלינג עוטד על כך שידונו בטלוטת התיקונים
שהו טטיע, הוא צריך ללכת בדרך הרגילה של היזמה התחקית.

י. טפיר: בין אם אקבל את דברי היועץ המטפטי
ביחס לפרוצדורה, ובין אם אקבל את ההלכה
שהועדה רטאית לדוק בהצעות אלו אם היא רוצה בכך, אני רוצה לקבול על דבר
אחד: איננו יכולים לבטל ומנונו, ואני חושב שיטבנו כאן היום ללא כל תכלית.
אני חושב שוטב ראט היה צריך לדאוג לכך טנקבל את חטובת המסלה.

הינר ט. ארם: אנו נטיים את הדיון בטאלה זו ביטיבה
הבאה.